

הלכות ברכות השחר סימן מו

המים' פשעו על מנתעליו יברך 'שעשה לי כל צרכי'. כשהולך לברך (ז) 'המכין מצעדי גברי'. כשהוא
תגורו יברך 'אויר ישראל בגבורה'. הגה או לובש (ח) האבנט המפסיק בין לבו לערוה (כ"י בשם הראב"ד). כשמשלים
כובע או מצנפת קראשו לברך (ט) 'עוטר ישראל בתפארה'. כשיטל ידיו לברך 'על נטילת ידים'.
כשיקח סנין לברך 'המעביד שנה מעיני וכו' (י) 'יהי רצון וכו' עד 'ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים
לעמו ישראל'. אין לענות אמן אחר 'המעביד שנה מעיני' עד שיהחם 'הגומל חסדים טובים לעמו
ישראל', שהכל ברכה אחת היא: ב' יעקשו מפני שאין הנדים נקיות וגם מפני עמי הארצות שאינם יודעים
אותם, (יא) נהגו לסדרם בבית-ההכנסת (יב) וענין אמן אחריהם ויוצאים (יג) [ט] [יג] ידו חובתן: ג' הניב
אדם לברך בכל יום מאה (ו) (יד) ברכות לפחות: ד' צריך לברך בכל יום (טו) 'שלא עשני עובד
בוכבים', (יז) 'שלא עשני עבד', 'שלא עשני (י) [ח] אשה': הגה באפלו גר היה (יח) יכול (ט) לברך פה (יט), אבל

ב לחש רבדים
ג טור וביתוסף
בשם הרא"ש
ד מנחת מ"ג ה שם

באר היטב

ידו על עיקר קדם נטלה קמ"ש סי' ד: (ז) המכין. ומתקנה אשר הכין:
(ח) אפלו לבקו מוציא אם מכון בברכתו, יד-אשר ופריח ע"ת וברכת
אברהם וע"י בשכנה"ג: (י) ברכות. השעם לפי שהידי מתיים בכל יום מאה נפשות
מישראל, תקן הוד ע"ז לברך מאה ברכות בכל יום. וביום הכפורים, קצת פוסקים
קתבו ד"קח תוס' או בשמים ומשעה לשינה ירית וברך, אך א"א לברך כל פעם אם
לא בהסח הדעת. וקצת פוסקים קתבו דאינו נכון לקרות יום טוב ביום שנתקת
תורה ענות אדם נפשו, ע"כ יותר טוב לכתוף על הפוסקים דענות אמן דחונת
הש"ץ וענות אמן אחר העולים בתורה ובחפסטה בכלל להשלים מאה ברכות. ואז
לא יצטרך לכת בשמים או תוס' לקרות בתום, עין מ"א ברה"ט מטרונא ח"י סימן
ת"צה ענות אדם נפשו, ע"כ יותר טוב לכתוף על הפוסקים דענות אמן דחונת
לא יצטרך לכת בשמים או תוס' לקרות בתום, עין מ"א ברה"ט מטרונא ח"י סימן
ת"צה ענות אדם נפשו, ע"כ יותר טוב לכתוף על הפוסקים דענות אמן דחונת
לא יצטרך לכת בשמים או תוס' לקרות בתום, עין מ"א ברה"ט מטרונא ח"י סימן
ת"צה ענות אדם נפשו, ע"כ יותר טוב לכתוף על הפוסקים דענות אמן דחונת

שערי השוכה

הריע למוקם ערים שעה ואמר מלביש צרכים ונתן חכ"י צ"ע אם יצא ידו פוקח ערים,
אבל אם נתפסן למ"ע יצא ידו מ"ע. ובשורת פנים מארות ח"א סי' נח ממה פנה, שהרי הוא
הרין שמבאר בש"ע שם בלחץ פס שבר כ"י שניצא, ולכן הניח צ"ע אם יצא ידו סלביש
המים. וע"ש בדר"א פוסקים שאין צריך להגיה ונדקדקים ככתבם. דמסקא לה בקא כיון
דבאמת חויבא רמי עליו לומר מ"ע אין לחשב מה שאמר מ"ע כמאן דליתא משא"כ שם
דבכח"י אין לו שכחה לבאי ותשב כמאן דליתא, ולפי"ז מ"ש נתפסן למ"ע חינו ג"כ ששעה
ואמר פ"ע ונתן ואמר כ"ע בזה צ"ע. דמה שאמר באמצע פ"ע כמאן דליתא כיון שכבר ברך
פ"ע ע"ש ומ"ש שם בשם דגול כרכבה: [ט] [י] ית. עין בה"ט וכן ס"ס ו' לענין שחורין
חלילה בענות אמן ע"ש מחלפת בין הפוסקים פנה, ולשם הבאתי דברי הרמ"ע בתשובתו,
ויעבד דבר עבד כ"י ע"ש: [ח] אשה. עכ"ל. הבשלי"מ צ"ע. הביא דעת האחרונים
קוד וק: (י) אשה. ב"פ משמע לפני מ"ש כשע"ה ג' מ"ש מתיר אסורים וכו' ה"ה
וט"ו קטב דלא דמי להדדי ע"ש: (ד) לברך. פ"י שיאמר שעשני גר, מ"א ונ"צ וט"ו.
ובשכנה"ג קטב שהיותר נכון שיברך שהשנייה חתת פני השנייה ע"ש.

משנה ברורה

"ראו עינינו" שמונה, הרי שלשים וחמש, וחמשים ושבע ברכות דשלא
תפלוהו (א) הרי תשעים ושנים, ובשתי סעודות שפועה, אחת ערבית ואחת
שחרית, יש ששעשערה ברכות, פי בכל סעודה יש שמונה ברכות: על
נטילת ידים והמוציא וארבע ברכות שבברכת-המזון, וכשהוא שומע כוס
בברכת-המזון מברך לפניו ולאחריו, הרי בסך הכל מאה ושמונה ברכות.
ואם כ"י, אך ביום המענית שחסר לו סעודה אחת, גם-כן מקיים מאה
ברכות. וביום השבת חסר לו שלש-עשרה ברכות (ב) ומהא"ח¹⁸, וכדאיחא
במגן-אברהם, עין שם, על-כן יראה להשלימים במיני פרות ומקדים; ואם
אין לו, יוצא על-פי הדחק כמה שיזכרן לשמע ברפת התורה והמפטיר
וענה אמן¹⁶, וכדלקמן בסימן רפד. וכתב המגן-אברהם, ולא יכניס עצמו
בחדש ברכה שאינה צריכה משום מצות מאה ברכות. וביום הכפורים
גם-כן יוצא בשמינת הברכות כמו בשבת, אך ביום הכפורים אחר כל
החשבוניות חסר לו עוד שלש ברכות, וכתב המגן-אברהם דישלים זה
בברפת הריח על הפשמים; אך כל זמן שלא הסיח דעתו מקה"י אסור
לחזור ולברכה¹⁷, משום ברכה שאינה צריכה; וכן יוכל להשלימים בברכת
אשר יצר אם נדמן לו. ואפשר דיוצא על-פי הדחק כמה שמכונן לשמע
תורת הש"ץ: ד' (טו) שלא עשני וכו'. וזהו שלא לברך 'שעשני
ישראל'. כמו שיש באיזה סדורים על-ידי שבח הדפוס. כי (יג) יש
אומרים שבה לא יוכל לברך שובא¹⁸. ואם ברך מתחלה שלא עשני אשה, (יד) יש
(טז) עובד בוכבים¹⁹. ואם ברך מתחלה שלא עשני אשה, (יד) יש
אומרים דשוב לא יוכל לברך שלא עשני עכו"ם ושללא עשני עבד, כי
אשה צריפא משפיקה, וממילא נקבל שהתורה, כי בכלל מאתים מנה. וכן
אם ברך שלא עשני עבד לא יוכל לברך שלא עשני גוי, כי עבד צריך
מגוי, דחייב בקצת מצות. אבל (טו) הברכה אחרונים חולקין בכל זה, וכן
הסכים האליה דבה ודרך-החיים דיוכל לברך: (יז) 'שלא עשני עבד'.
ועבד שגולד עבד, יש אומרים ולא יוכל לברך גם-כן ברכת שלא עשני
אשה, כי עבד ויל טפי מאשה, ויש חולקין, עין בפרי מגדים: (יח) יכול
לברך. פרוש, שיאמר 'שעשני גר', דמקרי עשנה, כדכתיב 'וצאת

להניח ידיו על עיניו קדם הנטילה, כמו שכתוב סימן ד: (ז) המכין.
ובאגדה (ח) כתוב 'אשר הכין': (ח) האבנט. אבנט דהקא הוא
מכנסים, וכן האבנט שהוציאו לערוך בריש סימן צא; דאף-על-גב
דבלשון תורה פרוש אבנט הוא התגורה כדכתיב 'ובאבנט פד יתגור',
מכל מקום בלשון חכמים לפעמים קוראין הפכנסים אבנט, ולכך נקט
לשון 'לובש' ולא 'חוגר' (מטה יהודא): (ט) עוטר ישראל. הנפס,
(ט) ישראל בברכה זו וכן ב'אודר ישראל', מה שאין כן באחרות, השעם,
שהשאר הוא לתנאת העולם, שהכל שוין בקו, מה שאין כן באלו שנים
הם ביישראל לחוד משום צניעות. דתגורה הוא משום שלא יתא לבו
רוצה את הערוה, וכובע היא משום צניעות, כדאיחא בשבת דף קנו פסי
ראשן מפני אימתא ותרף: (י) יהי רצון וכו'. 'שמתגילנו בתורתך'
לשון רבי²⁰ (אחרונים): ב' (יא) נהגו לסדרם. ואם מתר גם להמתין
בברכה נטילת ידים לסדרם בבית-ההכנסת, עין לעיל בסימן ו' ובכשנה
ברורה שם [סוף אמן]. (יב) וענין אמן. וברעבד (י) אפלו לא ענו אמן
יוצאין ידו הברכה²¹, וכדלקמן בסימן ריג, כיון שפוננו לצאת: (יג) ידו
דוחקתן. ואפלו לבקי מוציא אם מנחן בברכתו (אחרונים). ועין לעיל
בסוף סימן ו' בקגן-אברהם שהביא בשם הלבוש להחמיר בברכת השחר
שאינו מוציא בפחות מעשרה, ועין לקמן בסימן נט סוף ד בבאור
הלכה מה שכתבנו אודות זה²². ובמננו המנהג שכל אחד מברך בפני
עצמו ואין הש"ץ מוציא שום אדם וע"ת בסימן ו': ג' (יד) ברכות.
השעם, (ט) לפי שהידי מתיים בכל יום מאה נפשות מישראל, תקן הוד ע"ז
זה לברך מאה ברכות בכל יום. וזהו (י) בכל יום אנו מברכין עוד יותר
ממאה ברכות. פירצ? בלילה לישן מברך 'המפיל', ובשחר
מברך על נטילת ידים ואש' יצרו, ועוד ששעשערה ברכות בברכת השחר
ושלש ברכות על התורה²³ [לדעת הרמ"א לקמן בסימן מו סוף ו'
כה"ח], הרי עשורין ושנים, וברכת עיצית ותפלין²⁴. הרי עוד שלש לפי
מנהגנו שמברכין שנים על התפלין, הרי עשורים וחמש, וברך שאמר
ושפתח, הרי עוד שנים, וברכת קריאת שמע שחרית וערבית עם ברכת

שער הציון

(ב) מגן-אברהם (ט) אחרונים (י) פרי חדש: (יא) טור בשם רב גטרואני גאון: (יב) אחרונים: (יג) בי"ח וכן ט"ו: (יד) מגן-אברהם ותחב"חיים סי' ארס:
(טו) רש"ל ויב"ח גם בברכת וזקק כפויים וכל-ישכן בנה, וכן הפרי-מגדים לא חסדים לברכת המגן-אברהם וכן הפ"ו חולק על שי"ח זה, ועין בחיודי וי"א
שחולק גם-כן על המגן-אברהם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות ברכות השחר סימן מו

ביאורים ומוספים

(משנ"ב ס"ק ט)

עוטר וישאל⁶.

6 והאם יש לבזון בברכה זו גם על התפילין שעליו, דש"ע לעיל (סי' כה ס"ג) כתב שהרא"ש לפני שהיה מברך ברכה זו היה מניח תפילין, ובטעם הדבר כתב במשנ"ב שם (ס"ק יב) שהוא כדי לתת שבח והודאה בברכה זו גם על התפילין שנקראים 'פארן' אלא שהוסף (שם ס"ק יג) בשם הארצות החיים (שם ס"ג) שלא ראה שנוהגים כך, אלא מניחים תפילין קודם ברכות השחר או אחריהן, כל אחד לפי מנהגו, אלא שאלו הנוהגים להניח את התפילין קודם הברכות, מדקדקים למושמש בתפילין של יד ושל ראש בשעה שמברכים ברכה זו.

(משנ"ב ס"ק י)

"שתרגילנו בתורתך" לשון רבי⁷.

7 ובטעם הדבר שתפילה הקבועה לרבים נאמרת בלשון רבים, כתב לקמן (סי' קי ס"ק יט) לענין תפילת הדרך, שהתפילה נשמעת יותר כאשר משתף עצמו בתפילה עם הרבים.

(משנ"ב ס"ק יא)

ע"ן לעיל קסימן ו' וקמ"קנה ברוךה שם [סק"א]⁸.

8 שם כתב שיברך בביתו מיד בקומו או שבבית הכנסת קודם התפילה יביא את עצמו לידי חיוב חדש ויברך. ובביה"ל לעיל (סי' ד ס"א ד"ה ואפלו) הוסיף, שאם נראה לו שקודם התפילה ילך לבית הכסא לנקות את עצמו, יותר טוב לסמוך את ברכת על נטילת ידיים לתפילה.

(משנ"ב ס"ק יב)

וקדיעבד אפלו לא ענו אמן יוצאין ידי הברכה⁹.

9 והטעם שלכתחילה יש לענות אמן, כתב לקמן (סי' ריג ס"ק יז) שמלבד המצוה לענות אמן על כל ברכה ששומע, יש עוד חיוב לענות אמן על ברכה שמתכוון לצאת בה ידי חובה, כדי להורות שהוא מחזק ומקיים את הברכה.

(משנ"ב ס"ק יג)

כה שקתבנו אודות זה¹⁰.

10 שהביא מה שכתב לעיל (סי' ו ס"ק יד) בשם הפמ"ג, שאף לדעת הלבוש דוקא בקי אינו יוצא בפחות מעשרה, אבל שאינו בקי אין צריך עשרה להוציאו. ובביה"ל לקמן (סי' נט ס"ד ד"ה בפחות) הביא תחילה שהמג"א חולק על הלבוש, והוסיף שהפמ"ג הקשה על הלבוש שאפילו אם כתב את דבריו דוקא בבקי, אך למה שדינו יהיה שונה מברכת המצוות שלא צריך עשרה, וסיים הביה"ל שבלבש עצמו וכן בחיי אדם שהביא את דבריו נשמע שיש להחמיר שאפילו באינו בקי צריך עשרה כדי לצאת בברכות השחר. וראה מה שכתבנו להלן ס"ק כ.

(משנ"ב ס"ק יד)

פיצד? בליה"ל¹¹ וכו', וישלש ברכות על התורה¹² וכו', וברכת ציצית ותפילין¹³ וכו', וקמשים וקבע ברכות וישלש תפלות¹⁴.

11 מבואר שמהחילום למנות מהלילה, וכדעת רוב הראשונים. וכן משמע מדבריו לגבי שבת ויום הכיפורים שחסר למנין המאה ברכות, וכן מדבריו לקמן (סי' רצ ס"ק א) שגם בליל שבת ישלים הברכות, ובהכרח שמהחילום למנות מהלילה.

12 ולענין לענות אמן על ברכת 'לעסוק בדברי תורה', כתב לקמן (סי' מז ס"ק יב) שרוב האחרונים נקטו שאין לענות 'אמן', ולפי זה

נקט שברכת 'לעסוק' וברכת 'והערב נא' נחשבות כברכה אחת, ואם כן אין כאן שלש ברכות, וכתב הגר"שז אויערבך (שיח הלכה ח"ב תשובה ב בתחילת הכפר) שלכן הוסיף המשנ"ב שחשבו הברכות כאן הוא רק לדעת הרמ"א שם, שכתב שנהגו לומר 'הערב נא' בלי וא"ו, מפני שהיא ברכה בפני עצמה.

13 מכך שמנה במנין מאה הברכות גם את ברכת ציצית ותפילין, דייק בשורת שבט הלוי (ח"ה סי' כג) שנשים אינן חייבות במאה ברכות, שהרי אינן חייבות בציצית ותפילין ולא מנה להן מנין אחר למאה ברכות. וכן הורה הגר"שז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"ב סכ"ה). ובטעם הדבר ביאר שחשבו המאה ברכות כילל את שלש התפילות של היום וגם את ברכות קריאת שמע, והרי ודאי שפטירות מחלק מהן, ולכן מסתבר שלא חייבו את הנשים במאה ברכות.

14 ואם שכת הזכרה בתפילה וכדומה, וצריך לחזור ולהתפלל, הורה החו"א (הגר"ח קניבסקי בשמו בספר ארחות רבנו ח"ה עמ' צג) שגם התפילה שלא עלתה לו עולה להשלמת מאה ברכות, וכן הורה הגר"שז אויערבך (הליכות שלמה שם פ"ח דבר הלכה אות ה).

(משנ"ב שם)

וביום השבת חסר לו שלש עשרה ברכות מהמאה¹⁵ וכו', במה שיכתב לשמע ברכת התורה והמקטיר ויצא אמן¹⁶.

15 ובשמכך ברכת המזון של סעודה שלישית כשכבר לילה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כג) שמצטרפות הברכות לחשבון של שבת. מאידך, הגר"שז אויערבך הורה (שיח הלכה ח"ב תשובה א בתחילת הספר) שאם בירך לאחר צאת הכוכבים, הרי זה נחשב במנין היום שלאחריו.

וכשמתפלל תפילת ערבית של ליל שבת מבעוד יום ואף מקדש מבעוד יום, כתב הגר"שז אויערבך (שם) שמצטרפות הברכות למנין המאה ברכות של יום שישו ולא למנין של שבת, וכן ברכת הדלקת נרות שבת שדיא מבעוד יום, שייכת למנין המאה ברכות של יום שישו, אלא שהסתפק על הברכות שמברך בבין השמשות לחשבון של איזה יום הן נמנות.

16 כאן מבואר שרק בשעת הדחק יוצא בברכות העולה לתורה, אמנם בש"ע לקמן (סי' רפד ס"ג ובמשנ"ב שם ס"ק ה) משמע שאף לכתחילה עולה לו למנין המאה ברכות. וראה מה שכתבנו שם ובסי' רצ ס"ק א-ב.

ולקמן (סי' תרכב ס"ק ה) כתב שבשבת אומרים 'אין כאלוקינו' כדי להשלים את החסר במנין מאה ברכות.

וכשודע שלא יוכל להגיע למנין מאה ברכות, דעת הגר"שז מבריסק (אילת השחר דברים פי' פסוק יב, ושו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' קג) שאין ענין לברך כמה שיותר ברכות, מאידך, דעת הגר"א"ל שטינמן (אילת השחר שם) והגר"ח קניבסקי (איש ישראל פ"ה הע' טט) שגם מי שלא יוכל להגיע למנין מאה ברכות יש ענין להוסיף לברך כמה שיכול, והביא הגר"ח קניבסקי ראיה לכך מהרמב"ם בפ"א מהל' ברכות ה"ט, שכתב יזהר אדם בברכה שאינה צריכה יורבה בברכות הצריכות, ומשמע שיש ענין להרבות בברכות אפילו שלא יגיע למנין מאה ברכות.

(משנ"ב שם)

אך כל זמן שלא הסיים דעתו מלקרית אסור להזיד ולברך¹⁷.

17 ואם הלך לעסקיו או להתפלל בבית הכנסת, כתב לקמן (סי' ריז המשך במילואים עמוד 10

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

מילואים הלכות תפילין סימן מר מה המשך מעמוד קודם

ולענין הניעור משנתו אם צריך לברך ברכות התורה, כתב לקמן (סי' מו ס"ק ב) שאם התנמנם במישוב על אצילי ידיו אפילו בלילה נחשב לשינת עראי. וראה מה שכתבנו שם עוד.

(משנ"ב ס"ק ה)

דאי לא הדי תישיבן שקמא יבוא להשקע בשנת קבע⁽⁹⁾.

(9) והרואה את חבירו שישן יותר מכדי הילוך מאה אמה, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג) שצריך להקיצו.

(משנ"ב ס"ק ו)

דלא תישיבן בנה להפקה בין שאינם עליונים⁽¹⁰⁾.

(10) ואם אין התפילין מהדקות עליו, כתב הא"א (בוטשאטש) כאן ולעיל סי' לח ס"ב) שאינן נחשבות כמנוחות עליו, והרי הן כאילו מנוחות בקופסא, וכן כתב המשנ"ב לקמן (סי' קג ס"ק ג) במי שאינו יכול להתאפק מלהפית, שיענוק התפילין ממקומן ועל ידי כך לא יחשב כמפית בהתפילין.

(משנ"ב ס"ק ז)

דתישיבן שקמא יבוא מנדו⁽¹¹⁾.

(11) ואם נפלו מידו, כתב לעיל (סי' מ ס"ק ג) שנהגו להתענות.

(משנ"ב ס"ק ח)

דאפילו אם יפלו על הקרקע אין תשש כל-כך⁽¹²⁾.

(12) ולפיכך אם נפלו בנרתיקן, מברואר לעיל (סי' מ ס"ק ג) שלא נהגו להתענות. ובשם הא"ר כתב, שאפילו אם נפלו התפילין בנרתיקן יש ליתן פריטד לצדקה.

(משנ"ב שם)

ועין גבאר הגר"א שקטב דדוקא אם הפתק פוזק טפח אז תשיב תציצה להפסיק ביה לקרקע⁽¹³⁾.

(13) ולענין הנחת התפילין כשהן בנרתיקן על גבי הקרקע, כתב בביה"ד לעיל (סי' מג ס"ו ד"ה ומניחן) שאם הנרתיק מיוחד להפילין מותר אם יש בו טפח, משום שנחשב הנרתיק כאזהל לחצוץ בין התפילין ובין הקרקע, ואם אין הנרתיק מיוחד לתפילין, מותר אפילו בפחות מטפח.

ולגבי הנכנס לבית הכסא עם תפילין בנרתיקן, ביאר המשנ"ב שם

הלכות ברכות השחר סימן מו המשך מעמוד 148

(משנ"ב ס"ק טז)

עובד כוכבים⁽¹⁾.

(1) בנוסח ברכה זו האם אומרים 'שלא עשני עובד כוכבים' או 'שלא עשני גוי', בהמשך דבריו הזכיר הנוסח 'שלא עשני גוי', וכן כתב בשו"ת האלק לך שלמה (סי' לד) שיש לומר שלא עשני גוי ואין לשנות מנוסח זה. מאידך, בספר הצדיק רבי שלמה בלוק (עמ' מא) מעיד שרבו החפץ חיים ב"ר שלא עשני עובד כוכבים, וכן כתב בספר ברוך שאמר (ברכות השחר).

(משנ"ב ס"ק יז)

יש אוקרים שקנה לא יוכל לברך שוב⁽²⁾.

(2) שכיון שהוכיז שם ומלכות וגם את ענין הברכה, ביאר לקמן (סי' כח ס"ק א) סי' קפו ס"ק ד) שאף שאמרו בלשון אחר אינו נחשב בכך 'משנה ממנו' שטבעו חכמים.

הלכות ברכות השחר סימן מו המשך מעמוד עה

לישון קצת עד שיאיר היום, כיון שהגביל את עצמו בשינה אפילו שישן על מיטתו נחשב כעראי. ולגבי הישן כל הלילה שלא בשכיבה, הורה הגר"ש אלישיב (פניני

שלא על גבי מיטתו ונחשב קבע, שאם דעתו לשקוע בשינה גמורה ועמוקה גם אם אינה על מיטתו נחשבת לשינת קבע, ואם רצונו לישון שינה מוגבלת, וכמו מי שכבר ישן בלילה וקם ללמוד אך חזר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com